

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Varentstraat 38 te Rotselaar

**Annelies De Raymaeker
Sarah Fellahi
Linse Haenen**

**Tienen, 2021
Studiebureau Archeologie bv**

**Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de
Varentstraat 38 te Rotselaar**

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Varentstraat 38 te Rotselaar

Initiatiefnemer:	Factum gronden
Projectleiding:	Annelies De Raymaeker & Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker
Auteur:	Sarah Fellahi, Linse Haenen, Annelies De Raymaeker
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bv (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bv mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bv
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2021, Studiebureau Archeologie bv

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek	2
1.1 Beschrijvend gedeelte	2
1.1.1 Administratieve gegevens	2
1.1.2 Archeologische voorkennis	4
1.1.3 Onderzoeksopdracht	4
1.1.4 Beschrijving geplande werken:	5
1.1.5 Werkwijze	9
1.2 Assessmentrapport	10
1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied	10
1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied	15
1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied	21
1.2.4 Archeologische verwachting (datering en interpretatie) van het onderzochte gebied	24
1.2.5 Synthese	25
Hoofdstuk 2 Programma van maatregelen	27
2.1 Administratieve gegevens	27
2.2 Gemotiveerd advies	29
2.3 Programma van maatregelen voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem	30
2.3.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	30
2.3.2 Onderzoeksmethode en -strategie	32
2.3.3 Onderzoekstechnieken	36
2.3.4 Voorziene afwijkingen van de Code Goede Praktijk	42
Bibliografie	43

Hoofdstuk 1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2021 H 83
Aanleiding:	De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunningsaanvraag (verkaveling) met in totaal een kadastraal oppervlakte van ca. 3 867 m ² . De sloopvergunning wordt samen met de verkavelingsvergunning aangevraagd. Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m ² of meer bedraagt (Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).
Erkend archeoloog:	Annelies De Raymaeker OE/ERK/Archeoloog/2016/00148 Studiebureau Archeologie bv OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Locatie:	Rotselaar, Varentstraat 36-38-38a (fig. 1.1 en 1.2) <i>Bounding Box:</i> punt 1: x= 174 791, y= 184 906 punt 2: x= 174 853, y= 184 988 Afd. 2, Sectie D, Perceel 284c3 en 284b3 (fig. 1.3)
Relevante termen:¹	Bureauonderzoek, Kempen, Zandstreek, buitengebied
Bebouwde zones:	Het volledige terrein is bebouwd en verhard met hier en daar een groene zone.

¹ Thesaurus: <https://inventaris.onroerendergoed.be/thesaurus>

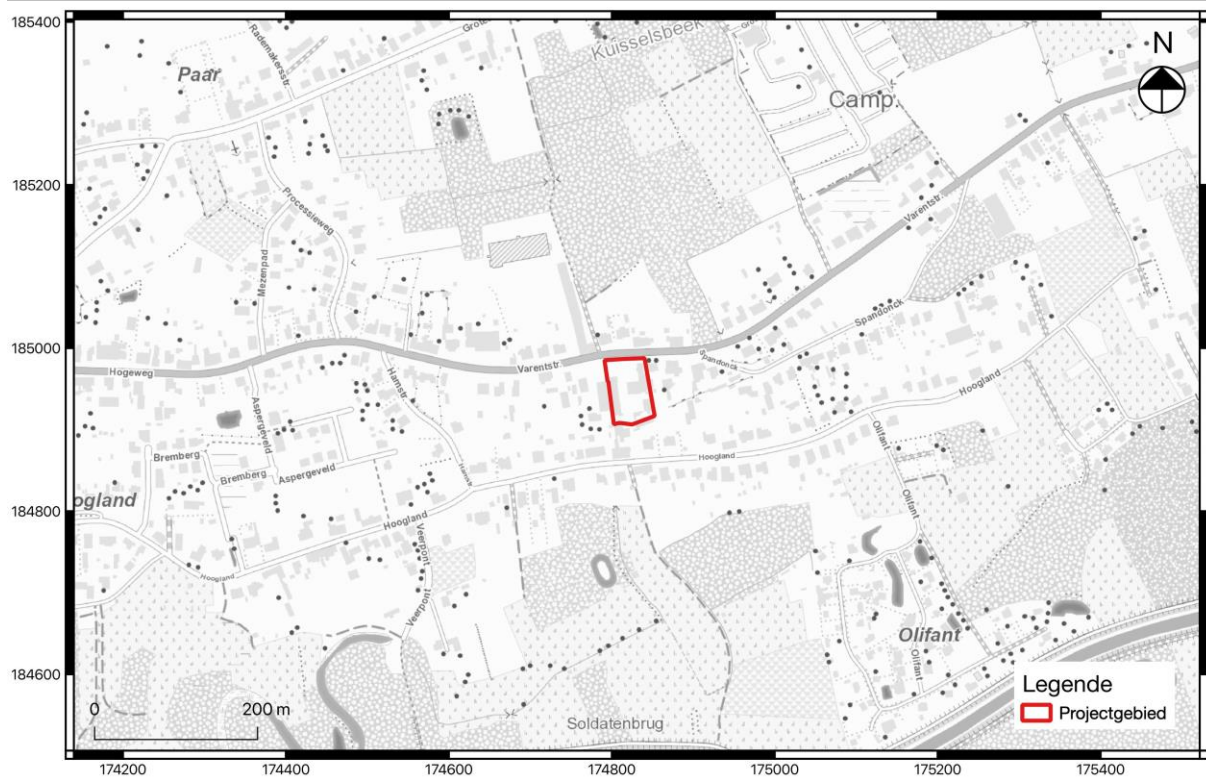

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied.

Fig. 1.2: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's.²

² <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

Fig. 1.3: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied.

1.1.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

1.1.3 Onderzoeksopdracht

Het archeologisch vooronderzoek beoogt vast te stellen of er een archeologische site aanwezig is op een terrein, wat de karakteristieken en de bewaringstoestand van deze site zijn, wat haar relatie is met het landschap, welke waarde ze heeft, en hoe ermee moet omgegaan worden in het kader van bodemingrepen.

De Code Goede Praktijk draagt een aantal mogelijke fasen aan, opgedeeld in prospectie zonder ingreep in de bodem (bureaustudie, landschappelijk bodemonderzoek, geofysisch onderzoek, veldkartering) en prospectie met ingreep in de bodem (verkennd archeologisch booronderzoek, waarderend archeologisch booronderzoek, proefsleuven en proefputten, proefputten in functie van steentijd artefactensites). Na voltooiing van elke fase in het vooronderzoek wordt afgewogen of verder vooronderzoek noodzakelijk is en wat de aard van dat vooronderzoek is. Na iedere fase in het vooronderzoek volgt verder vooronderzoek, zonder ingreep in de bodem of met ingreep in de bodem, indien op basis van de reeds uitgevoerde fase(s) van het vooronderzoek onvoldoende informatie gegenereerd is om:

- de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven.
- een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van maatregelen.
- een plan van aanpak voor een archeologische opgraving op te maken.
- een plan van aanpak voor een behoud in situ op te maken.

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria, aangezien het doel van een archeologisch vooronderzoek immers is om met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bovenstaande informatie te kunnen leveren:

- Is het mogelijk deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het nuttig deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het overdreven schadelijk voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?
- Is het noodzakelijk deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Vraagstelling:

- Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?
- Zijn er archeologisch relevante sites aanwezig?
- Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?
- Moeten er bijkomende maatregelen genomen omwille van eventuele aanwezige sites?
- Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.
- Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

Randvoorwaarden:

Niet van toepassing.

1.1.4 Beschrijving geplande werken:

Voor een correcte inschatting van de verstoring van de bodem wordt in deze subparagraaf een gedetailleerde beschrijving van de geplande bodemingrepen van de initiatiefnemer opgesteld, geïllustreerd met (de meest recente) bouwplannen en doorsnedes voor zover deze reeds zijn opgemaakt.³

Huidige situatie

Het projectgebied is heden ten dage voorzien van 4 gebouwen en verharding. Verspreid over het terrein zijn er kleine groene zones aanwezig. In het noorden grenst het terrein aan de Varentstraat. Enkel de woning op nummer 38 heeft een kelder van 2,5 m – 4 m. De rest van de gebouwen die aanwezig zijn op het terrein zijn niet onderkelderd (fig. 1.4).

³ Alle bouwplannen werden ter beschikking gesteld door de initiatiefnemer. Om de leesbaarheid van alle plannen te bevorderen, worden deze ook digitaal in bijlage meegeleverd. Alle tot nu toe beschikbare informatie wordt vermeld in de archeologienota.

Fig. 1.4: Luchtfoto uit 2020 met de huidige toestand.

Geplande werken

De initiatiefnemer plant een vergunningsaanvraag ten behoeve van een verkaveling van een bebouwd terrein aan de Varentstraat. Om deze verkaveling te realiseren, dient de huidige bebouwing eerst gesloopt te worden (sloopvergunning wordt samen met de verkavelingsvergunning aangevraagd). Enkel de woning op het nummer 38 en 38a zal behouden blijven. Vervolgens is men van plan om 4 nieuwe bouwkavels binnen de contouren van het projectgebied te realiseren. Lot 1 en lot 3 hebben beiden een oppervlakte van ca. 510 m² en er wordt voor beide loten een half open woning gepland. Op lot 2 wordt een gesloten woning voorzien en het perceel heeft een oppervlakte van ca. 370 m². De drie woningen zijn ongeveer 8,46 m van de Varentstraat verwijderd en ze hebben een diepte van 15 m. De tuin achter de huizen is ca. 25 m diep. Lot 4 heeft een oppervlakte van ca. 1745 m² en hier wordt een vrijstaande woning voorzien. Het lot bevindt zich achter lot 1, 2 en 3 en is verbonden met de Varentstraat m.b.v. een inrit van 48,5 m. De geplande woning heeft een lengte van ca. 12 m en een breedte van 15 m en het bevindt zich centraal op lot 4. In het noordoosten van het projectgebied blijft de bestaande bebouwing (huisnummer 38 en 38a) aanwezig. Hier is ook een lot voor afgebakend van ca. 671 m².

Momenteel zijn er nog geen verkavelingsvoorschriften opgelegd, waardoor het nog niet geweten is of de toekomstige woningen gebouwd worden op een vloerplaat, er een kruipkelder wordt aangelegd of dat er een volwaardige kelder voorzien wordt.

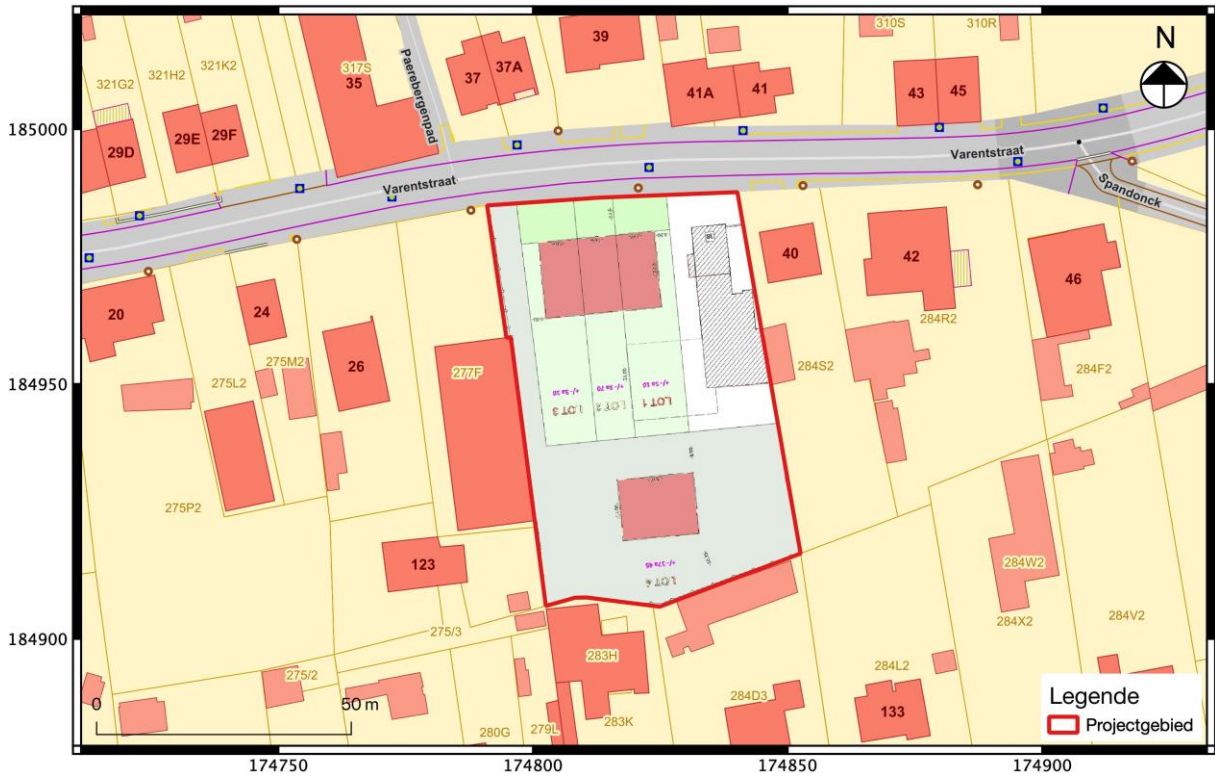

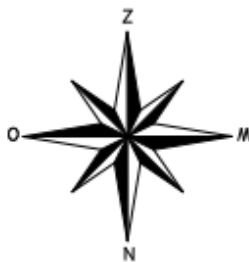
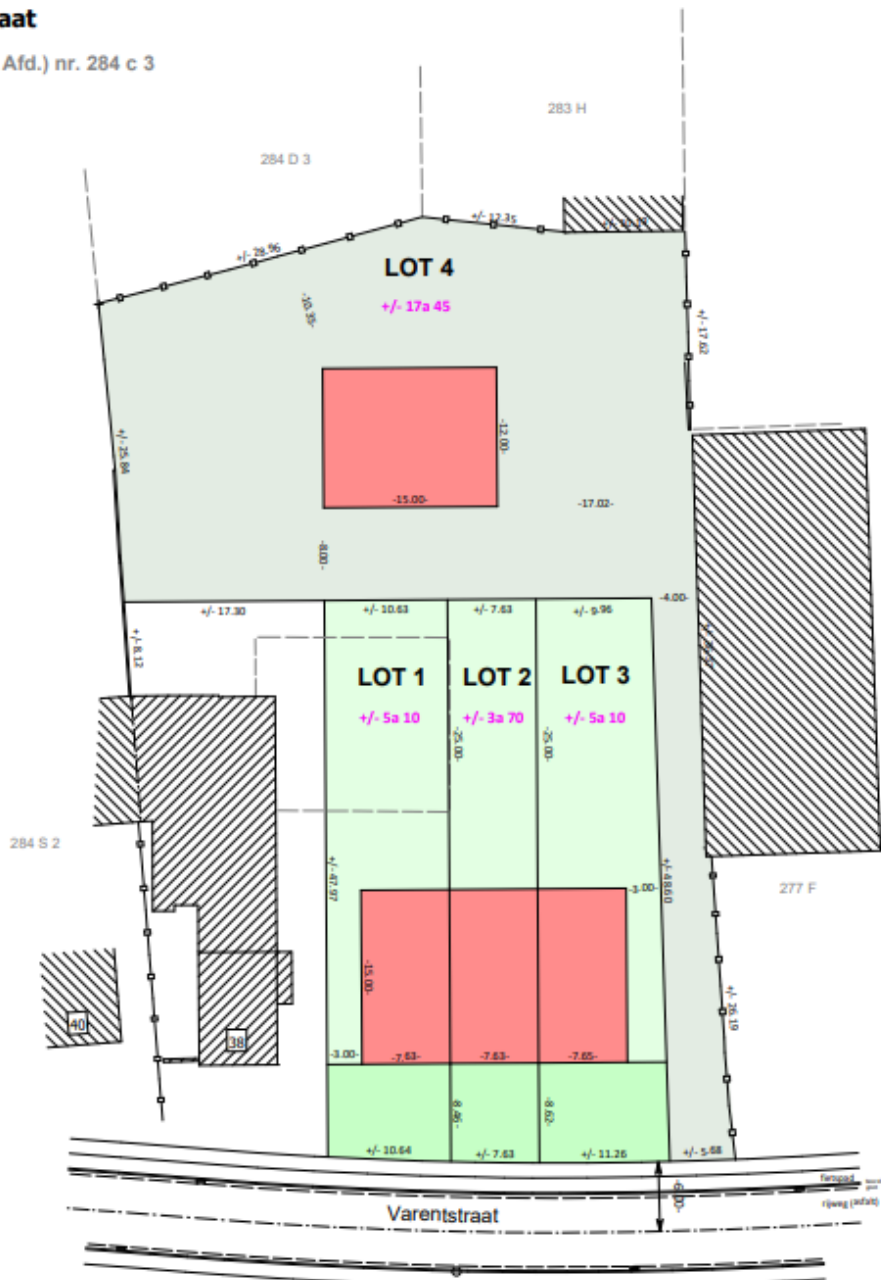
Fig. 1.5: Het inplantingsplan geprojecteerd op het kadaster.

Gemeente Rotselaar

ontwerp 01

Varentstraat

Sectie D (2e Afd.) nr. 284 c 3

schaal: 1/500	datum: 30-08-2021	dossier: 8960
landmeterskantoor PLATTEAU		
E. Blondeauststraat 29 - 1800 Vilvoorde t: 02-253.61.54 landmeterskantoor@planex.be		ing. Wouter Platteau LAN 040585

Fig. 1.6: Verkavelingsplan.

1.1.5 Werkwijze

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online onderzocht via www.dov.vlaanderen.be. Op basis van de onderzochte kaarten werd gepoogd een duidelijk beeld te verkrijgen van de landschappelijke en bodemkundige ligging van het projectgebied (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.2.1 en art. 12.5.2.2). Hiervoor werd gebruik gemaakt van volgende kaarten:

- Bodemkaart
- Tertiair Geologische kaart
- Quartair Geologische Kaart
- Quartair Profieltypekaart
- Digitaal Hoogtemodel (DHM II)

De geomorfologische kaart kon niet worden geraadpleegd omdat deze niet beschikbaar is voor het projectgebied.

Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken opgemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van de beschikbare publicaties. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd via het geoportaal van het agentschap Onroerend Erfgoed en bijkomend kaartmateriaal werd opgezocht via www.cartesius.be. Het gebruikte kaartmateriaal werd geselecteerd op basis van de nauwkeurigheid en de aanwezige geschiedkundige gegevens (conform de Code van Goede Praktijk art. 12.5.1.2). Volgende kaartmateriaal en luchtfoto's werden geraadpleegd:

- Frickx (1744)
- Ferrariskaart (1770-1777)
- Atlas der Buurtwegen (ca. 1841)
- Popp-kaart (1842 – 1879)
- Vandermaelenkaart (1846-1852)
- Topografische kaart (1969)
- Luchtfoto's (1971, 1979-1990, 2013-2015 en 2020)

Het belangrijkste beschikbare historische kaartmateriaal werd geraadpleegd om de geschiedenis van het grondgebruik gedurende de laatste eeuwen zo goed mogelijk na te gaan. Deze informatie kan een impact hebben op de kwaliteit van het eventueel aanwezige bodemarchief en de bewaring ervan. Bijkomend archiefonderzoek is niet uitgevoerd omdat uit de analyse van het historisch kaartmateriaal geen grondgebruik naar voor komt dat dit noodzakelijk maakt. Een grondige studie van de beschikbare archivalische bronnen kan wel bijkomende informatie aandragen voor de middeleeuwse geschiedenis van het onderzoeksgebied, maar een dergelijk onderzoek is van een dusdanige omvang dat dit niet past binnen een archeologienota.

1.2 Assessmentrapport

1.2.1 Landschappelijke ligging van het projectgebied

Deze paragraaf overloopt kort de landschappelijke context van het projectgebied, met aandacht voor de aardkundige en hydrografische situering, de fysisch-geografische context en bodemtypologie.

Het projectgebied is ten noorden van het dorpscentrum van Rotselaar gesitueerd. Het terrein maakt deel uit van de archeoregio van de Kempen, maar situeert zich op de grenszone met ten westen de zandstreek en ten noordnoordoosten de Kempen (Fig. 1.2). Op de traditionele landschappenkaart ligt het terrein op de Dijle-Gete-Demeras/Demervallei. Dit landschap bestaat uit een brede vallei met begrenzende heuvelruggen en vegetatiemassa's en schermen en verstedelijkt weefsel.⁴ Zulke locaties op heuvelruggen zijn in het verleden zeer aantrekkelijk geweest voor menselijke activiteiten.

Het vergunningsgebied ligt in het Demerbekken en wordt omringd door verschillende beken en rivieren. Het terrein zelf kent een zeer onregelmatig verloop. De terreinprofielen en het DHM II tonen hoe binnen de begrenzing van het vergunningsgebied kleine hoogteverschillen aanwezig zijn. Het terrein is gelegen op een hoogte tussen de 11 en 12,13 m TAW. De onregelmatigheden (wellicht verhogingen) lijken grotendeels overeen te komen met de aanwezige bebouwing. Het hoogste gelegen deel bevindt zich in het oosten van het projectgebied ter hoogte van de woning met nr. 38. Het laagste gelegen deel bevindt zich aan de Varentstraat.

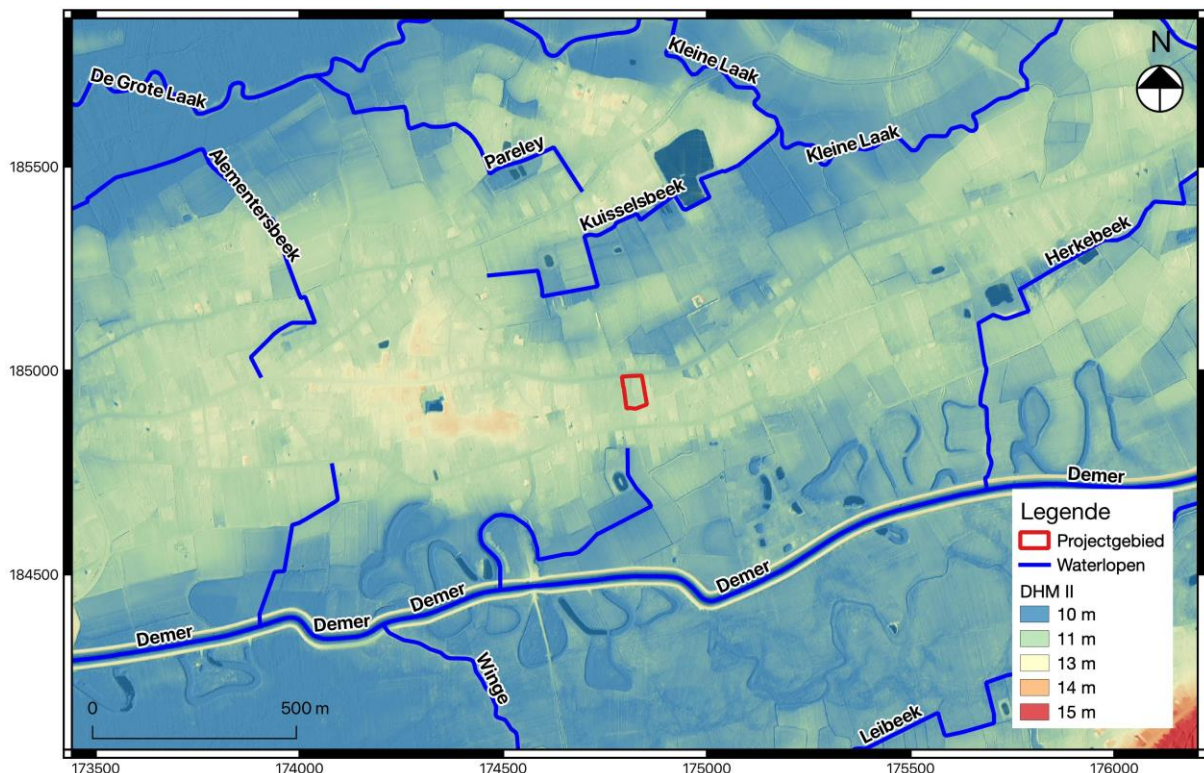

Fig. 1.7: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel (DHM II) met aanduiding van het projectgebied.

⁴ Antrop e.a. 2002: 48.

Fig. 1.8: Detail uit het digitaal hoogtemodel (DHM II) met aanduiding van het projectgebied en twee terreinprofielen

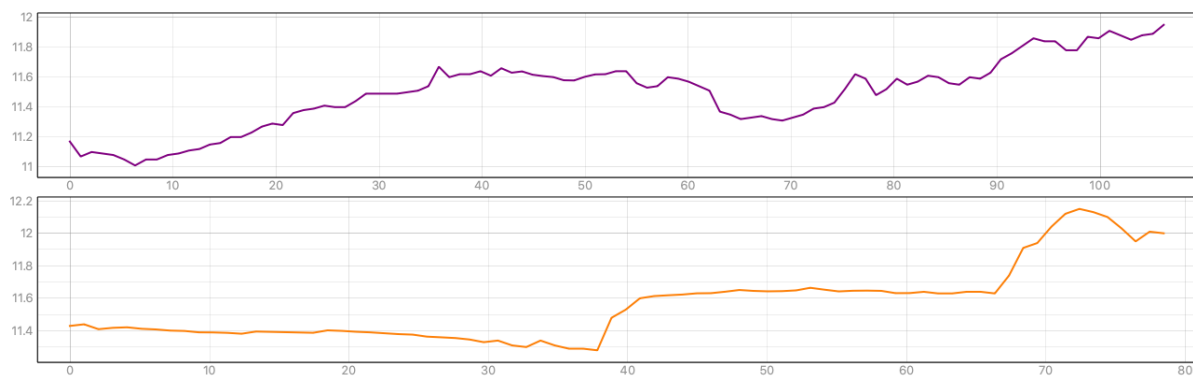

Fig. 1.9: Terreinverloop ter hoogte van het projectgebied van noord naar zuid (paars) en van west naar oost (oranje).

De geologische ondergrond is gevormd door de Formatie van Sint-Huibrechts-Hern (Sh), die ontstond tijdens het laatste Eoceen – en vroeg-Oligoceen (ca. 37 – 24,4 Ma). Hieronder volgt een opsomming van de voor het projectgebied beschikbare gegevens, gebaseerd op www.geopunt.be en www.dov.vlaanderen.be.

- Volgens de **Tertiair geologische kaart** (fig. 1.10) is de formatie van Sint-Huibrechts-Hern opgebouwd uit grijsgroen zeer fijn zand, glauconiethoudend, glimmerrijk met een wisselend kleigehalte.

- De **quartair geologische kaart** (fig. 1.11) duidt het onderzoeksgebied aan met code 3. Code 3 staat voor eolische afzettingen (*ELPw*) (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen; 116 ka – 11,7 ka) en mogelijk het Vroeg-Holoceen (vanaf 11,7 ka). In het noordelijke en centrale deel van Vlaanderen ligt er zand tot zandleem terwijl in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen silt (loess) ligt. Naast deze eolische afzettingen kunnen ook hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) voorkomen. Beide eenheden kunnen mogelijk afwezig zijn. Onder deze eolische afzettingen en/of hellingsafzettingen komen dan Fluviaatiele afzettingen (*FLPw*) van het Weichseliaan (Laat – Pleistoceen) voor.
- Op de **quartairprofieltypenkaart** (fig. 1.12) valt het projectgebied in een zone met code 12. Het dagzomende sediment is de Formatie van Gent (12 500 – 900 v.C.). Doordat het landijs zich tijdens de laatste ijstijd geleidelijk aan terugtrekt, komt sediment vrij te liggen dat bij gebrek aan vegetatie kan verstuiven en elders wordt afgezet als eolisch zand en leem. Onder de Formatie van Gent zit de Formatie van Zemst. Deze zou volgens een virtuele boring ter hoogte van het projectgebied voorkomen op een diepte van 3 à 4 m. Deze rivierafzettingen werden afgezet tussen 124 000 en 12 500 v.C.
- De **bodemkaart** (fig. 1.13) toont twee verschillende bodemseries op het vergunningsgebied, namelijk OB en Zbm(g). Het grootste deel van het terrein bevindt zich binnen de OB-bodemserie. Dit bodemtype geeft een bebouwde zone aan waar bodems niet gekarteerd werden. In het zuidzuidoosten is het terrein gekarteerd als een Zbm(g)-bodem voor. Een Zbm(g)-bodem is een droge zandgrond met een diepe antropogene humus A horizont. Deze gronden hebben een Ap van meer dan 60 cm dik. Onder het plaggendek komt een begraven profiel voor, meestal een podzol of een verbrokkelde textuur B-horizont. Roestverschijnselen beginnen tussen 90-120 cm. In Rotselaar kan een dikke antropogene humus A horizont echter niet volledig worden gelijkgesteld aan een plaggenbodem. De A ontstaat namelijk niet altijd uit ophoging, maar resulteert mogelijk uit het diepspitten met intentie de podzol te doorbreken en zo de uitgeloopte mineralen terug in de A te brengen.

Fig. 1.10: Uittreksel uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

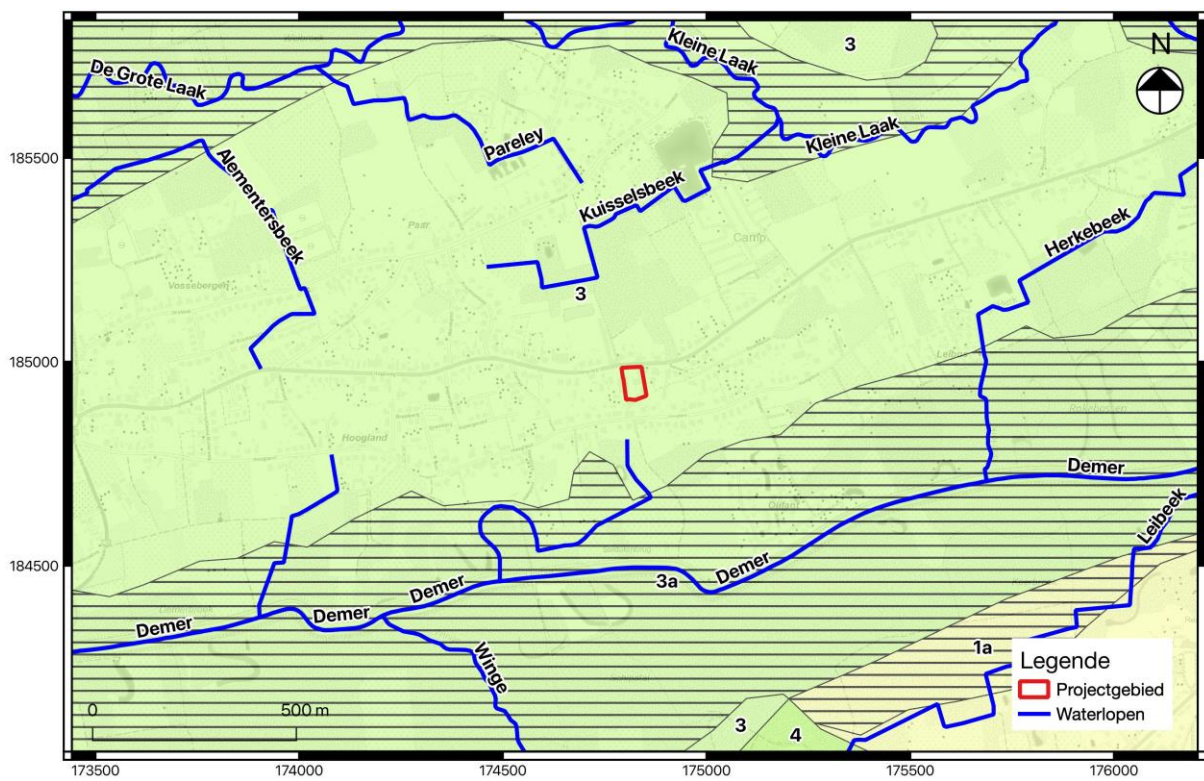

Fig. 1.11: Uittreksel uit de quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

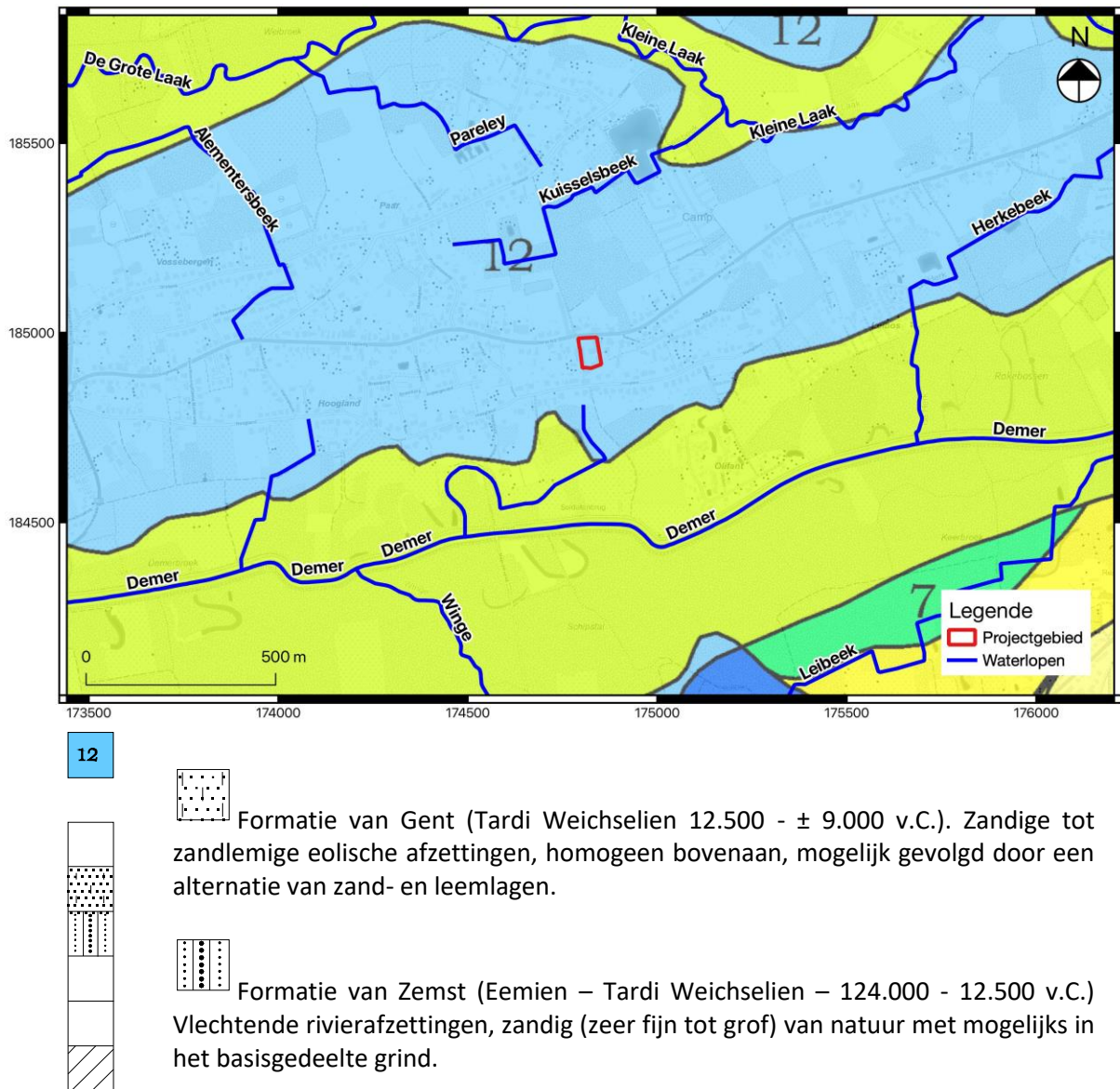

Fig. 1.12: Uittreksel uit de quartairprofieltypenkaart met aanduiding van het projectgebied.

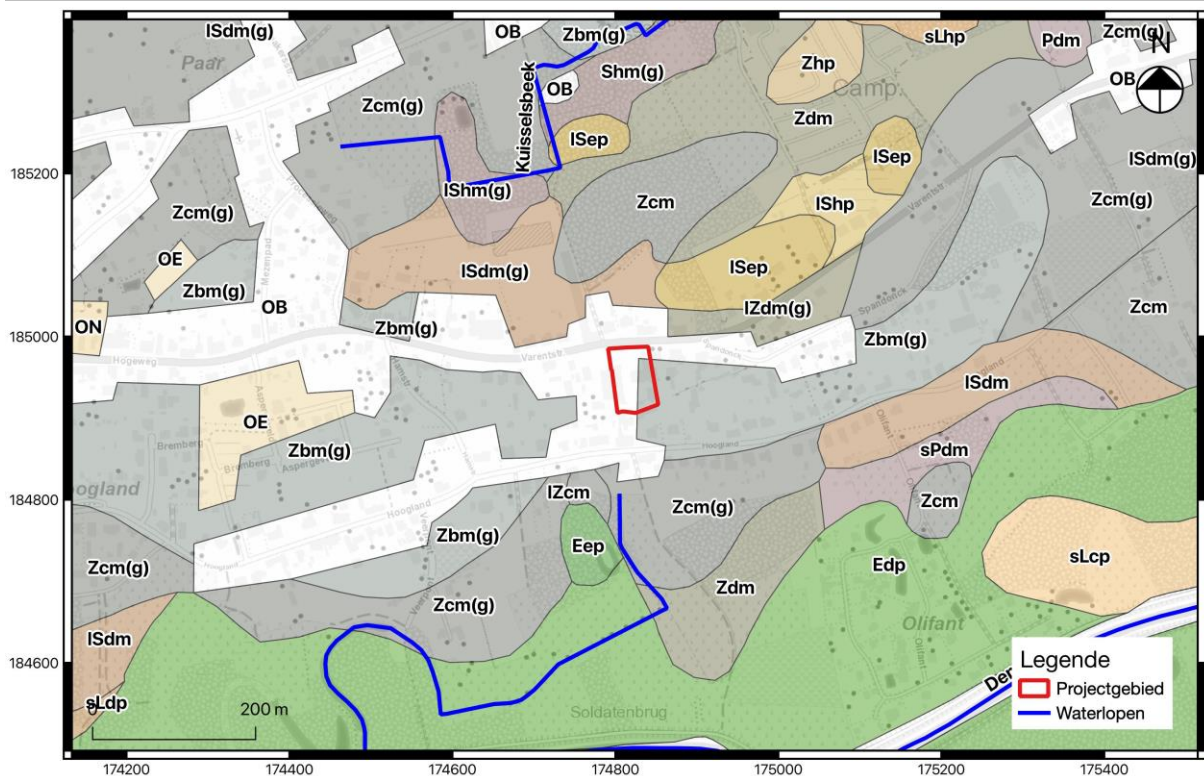

Fig. 1.13: uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied en waterlopen.

1.2.2 Historische beschrijving van het projectgebied

Algemeen

De eerste vermeldingen van Rotselaar dateren uit 1140 "*Rochelar*" en 1178 "*Hrotsa*".⁵ De naam zou verwijzen naar de persoonsnaam Hrotsa. In de 12de eeuw heerste de hertog van Brabant over Rotselaar en Wezemaal. Omstreeks 1170-1180 vestigden zich in Rotselaar en Wezemaal leenmannen van de hertog van Brabant, die tot de heren van Rotselaar en Wezemaal aangesteld werden. In de 14de eeuw kwam ook Werchter onder de invloed van de heren van Rotselaar. De dorpen vormden samen het Land of de baronie van Rotselaar. Deze baronie kwam in handen van de familie de Croÿ, die haar bij het markgraafschap Aarschot voegde, dat in 1533 tot hertogdom verheven werd. In de 13de eeuw nam de abdij van Park Heverlee de zielzorg in Werchter waar, de abdij van Averbode in Rotselaar en Wezemaal. De bevolking werd zwaar getroffen door herhaald oorlogsgeweld van 1570 tot 1750. Vanaf 1750 nam de welvaart toe en tot diep in de 19de eeuw leefden de dorpingen voornamelijk van landbouw.⁶

Cartografische gegevens

Op basis van de beschikbare geraadpleegde historische kaarten kan het landgebruik binnen het projectgebied gedocumenteerd worden.

⁵ Vandeputte 2009: 295; Ghyseling 1960.

⁶ Vandeputte 2009: 295-297.

Op de Ferrariskaart (Fig. 1.14; 1777) is het projectgebied afgebeeld als akkerland en omringd door boomrijen. Het projectgebied grenst in het noorden deels aan een wegtracé. Ten westen en ten noorden is er hier en daar bewoning zichtbaar. Het dorpscentrum van Rotselaar is ten zuiden van het projectgebied gelegen, aan de andere kant van de Demer. Het merendeel van het gedeelte rondom het projectgebied is in gebruik als akkerland en grasland.

Op de Atlas der Buurtwegen (Fig. 1.15; ca. 1840), de Popp-kaart (Fig. 1.16; 1842 – 1879) en Vandermaelenkaart (Fig. 1.17; 1846 – 1854) komen de wegtracés overeen met de huidige wegen. Het projectgebied is onbebouwd op de Atlas der buurtwegen. Op de Popp-kaart is het in het noorden een kleine bebouwing zichtbaar, grenzend aan de Varenstraat. Op de Vandermaelenkaart lijkt de wegtracé in het noorden door het projectgebied te lopen samen met de aanwezigheid van bebouwing. De meeste bewoning lijkt zich nog steeds in het westen te bevinden.

Op de topografische kaart vanaf 1969 (fig. 1.18) lijkt er in het midden van het projectgebied een weg door te lopen. Deze wegtracé is ook zichtbaar op de luchtfoto van 1971 (fig. 1.19). Op de luchtfoto van 1979-1990 (fig. 1.20) is deze weg grotendeels verdwenen is er over heel het terrein bebouwing en verharding zichtbaar. Enkel in het zuidoosten blijft een klein gedeelte groen. De meeste bebouwing bevindt zich nog steeds ten westen van het projectgebied. Op de luchtfoto van 2013-2015 (fig. 1.21) is er ook meer bebouwing te zien ten oosten van het projectgebied. De situatie van het projectgebied blijft tot op dit moment ongewijzigd (fig. 1.22), buiten dat er enkele kleine groene zones verspreid over het terrein zijn bijgekomen.

Fig. 1.14: Uittreksel uit de Ferrariskaart (1777) met aanduiding van het projectgebied.

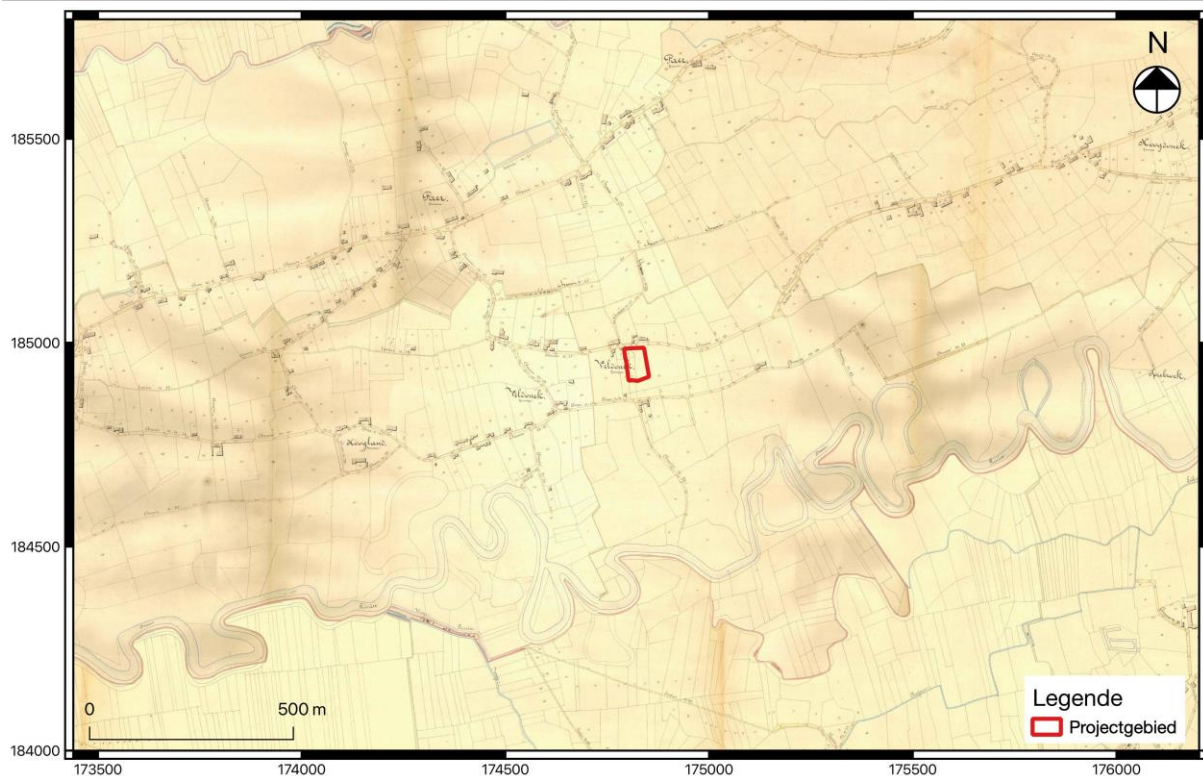

Fig. 1.15: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.16: Uittreksel uit de Popp-kaart (1842 – 1879) met aanduiding van het projectgebied.

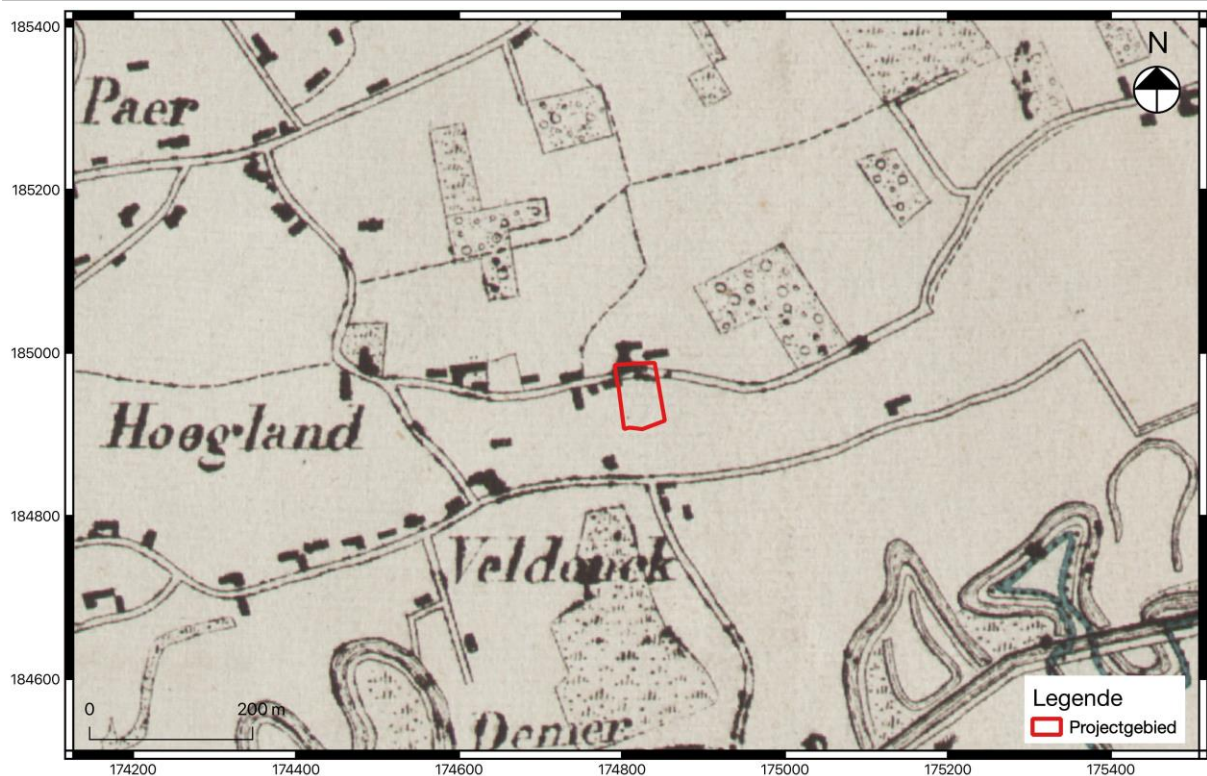

Fig. 1.17: Uittreksel uit de Vandermaelenkaart (1846 – 1854) met aanduiding van het projectgebied.

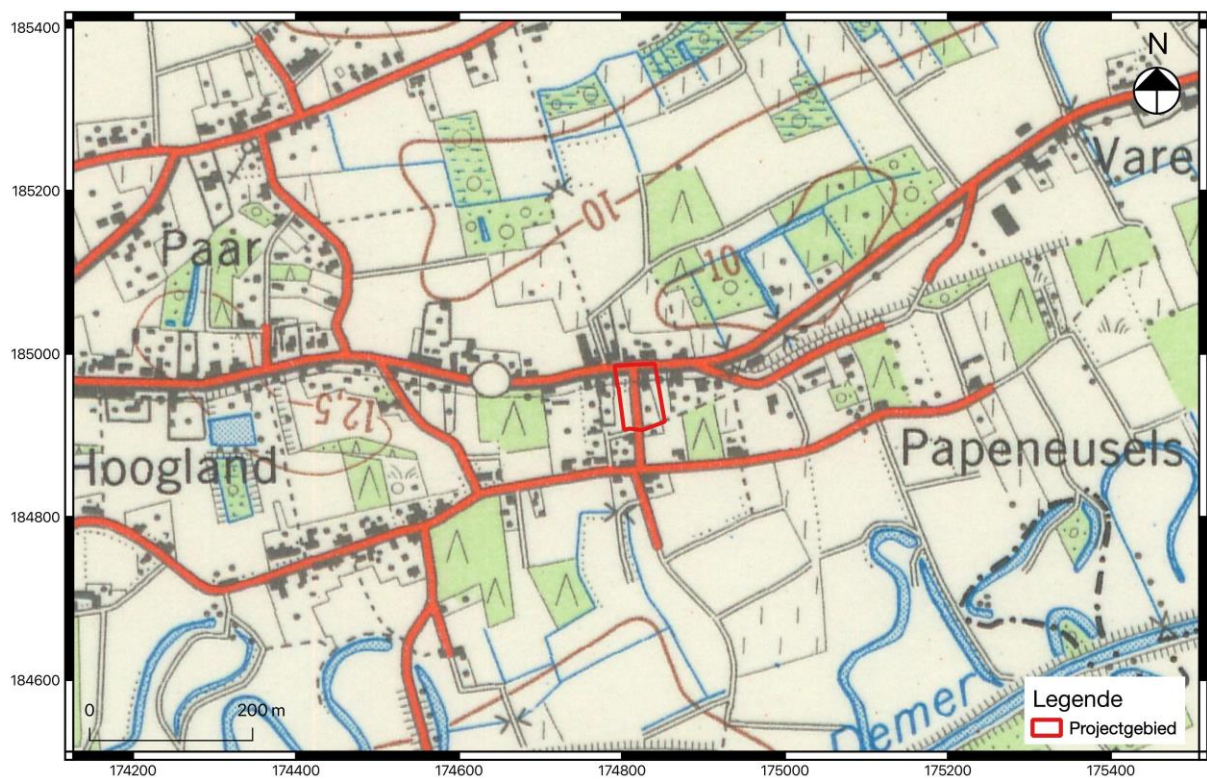

Fig. 1.18: Uittreksel uit de topografische kaart van 1969 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.19: Uittreksel uit de luchtfoto van 1971 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.20: Uittreksel uit de luchtfoto van 1979 - 1990 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.21: Uittreksel uit de luchtfoto van 2013 - 2015 met aanduiding van het projectgebied.

Fig. 1.22: Uittreksel uit de luchtfoto van 2020 met aanduiding van het projectgebied.

1.2.3 Archeologisch kader van het projectgebied

Archeologische vondstlocaties

In deze paragraaf zal de verhouding van het projectgebied tot haar culturele context worden weergegeven, met in het bijzonder aandacht voor nabij gelegen archeologische waarden.⁷

Rondom het plangebied zijn er enkele archeologische vindplaatsen opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI; 1.23). Deze bevinden zich echter op een zekere afstand van het projectgebied.

Historisch en bouwhistorisch onderzoek

De meeste archeologische waarden rondom het projectgebied werden aangeduid op basis van historische onderzoeken. In het oosten van het projectgebied bevinden zich twee historische onderzoeken. Het gebied dat in het zuiden grenst aan de Demer (**CAI 159033**) betreft een verdedigingswerk uit de 18de eeuw. Het gebied ten zuiden hiervan (**CAI 159025**) betreft een site met walgracht uit de 17de eeuw (Rega's hof). Het is een gesloten complex van gebouwen en enkele losstaande gebouwen gelegen aan de zuidrand van de alluviale vlakte van de Demer. Het goed ontleent zijn aan aan Henricus Josephus Rega (1690-1754). Deze was een geneesheer, professor en rector van de universiteit van Leuven die de site in 1724 heeft aangekocht.

Ten zuidwesten van het projectgebied bevindt zich een redoute uit de 18de eeuw (**CAI 159029**). Het wordt beschreven in een reeds in 1754 verlande Demermeander. In 1754 tekent Jamez op een gedetailleerde valleikaart nog één redoute dat op de rechteroever van de Demer ligt, tegenover de monding van de Winge. Toen genaamd Winte R., nu Kerken Ham. In het noordwesten van de redoute ligt een site met walgracht daterend uit de nieuwe tijd (**CAI 158980**).

In het noordnoordwesten van het projectgebied ligt de Sint-Jobshoeve (**CAI 158981**). Het dateert uit de late middeleeuwen. Diverse 15de-eeuwse oorkonden melden de hoeve en hierdoor kon men de begrenzing reconstrueren.

Veldprospectie en toevalsvondsten

Ten westen van het projectgebied werd er een toevalsvondst gedaan. Het gaat om een gepolijste bijl van het west Europese type uit lichtgrijs gevlekte silex en de doorsnede is lensvorming (**CAI 3310**). Het lag in de alluviale vlakte op de rechteroever van de Dijle. De vondst wordt gedateerd in het neolithicum.

⁷ In overeenstemming met paragraaf 12.5.2.1 van de Code van Goede Praktijk versie 2.0.

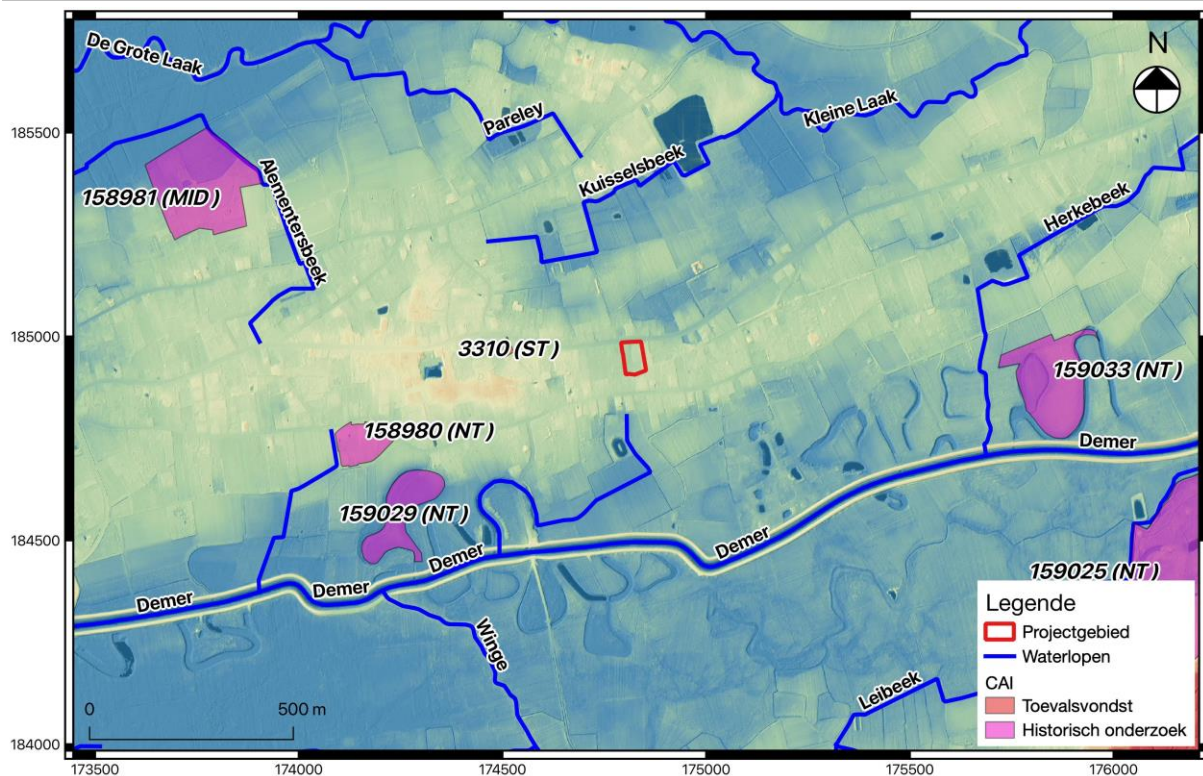

Fig. 1.23: Uittreksel uit de CAI met situering van de vastgestelde archeologische zone.

Archeologienota's

In de omgeving van het projectgebied zijn in het kader van verschillende vergunningsaanvragen alreeds enkele archeologienota's opgemaakt. De meeste bevinden zich ten westen van het projectgebied. De dichtstbijzijnde betreft een bureauonderzoek uit 2017 en een landschappelijk bodemonderzoek, gevolgd door een proefsleuvenonderzoek in 2018 ter hoogte van de Hermanstraat (ID: 2290 en 7485). Bij het landschappelijk bodemonderzoek en het proefsleuvenonderzoek troffen ze een natuurlijke bodemopbouw aan met verspreid over het terrein restanten van een podzolbodeme. Er werden zes greppels en één gracht aangetroffen. Door het gebrek aan materiaal was het niet mogelijk de aard en de datering van deze sporen te achterhalen. Het terrein werd vrijgegeven doordat er geen archeologische relevante waarden aanwezig waren en de geplande werken geen noemenswaardige impact hadden op het archeologisch bestand.

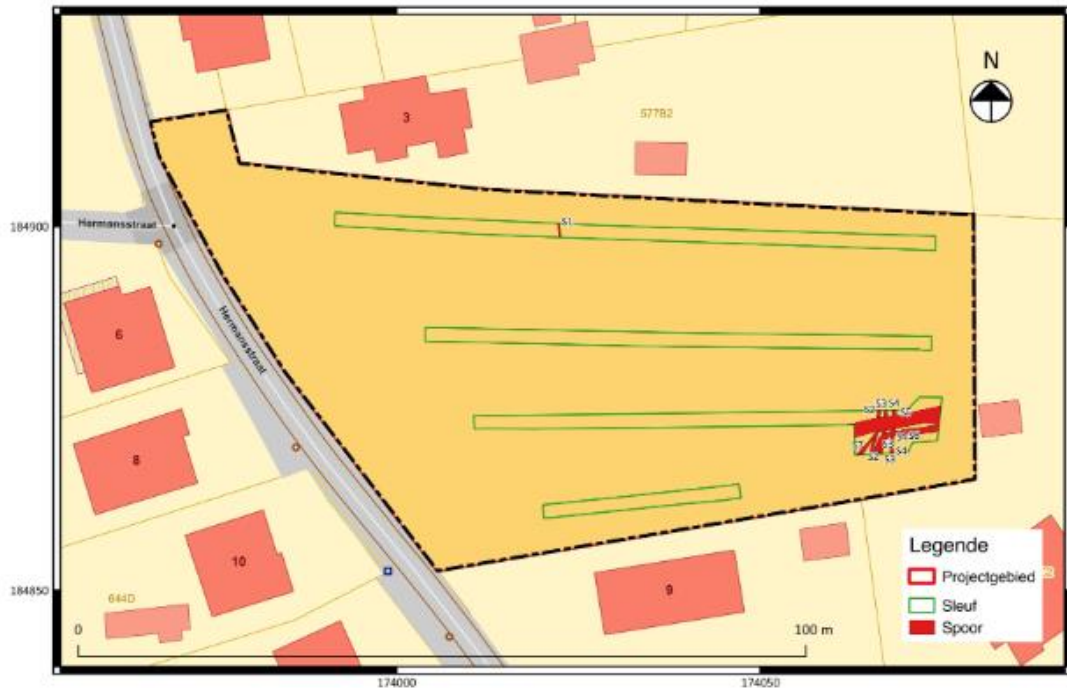

Fig. 1.24: Grondplan met de aangetroffen sporen tijdens het proefsleuvenonderzoek.⁸

Ten noordwesten van bovenstaand beschreven terrein werd er in 2019 en 2020 een bureauonderzoek uitgevoerd in uitgesteld traject (ID: 10949 & 16645). Inhoudelijk zijn de archeologienota's niet verschillend buiten de beschrijving van de geplande werken. Op basis van het bureauonderzoek werd er een archeologische verwachting opgesteld voor zowel steentijd artefactensites als sites met grondsporen. Verder onderzoek werd geadviseerd in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek gevolgd door enerzijds een archeologisch booronderzoek en/of een proefputtenonderzoek en anderzijds door een proefsleuvenonderzoek.

In het noorden ten opzichte van voorgaand terrein werd er in 2020 (ID 15707) een archeologienota opgesteld waarbij vervolgonderzoek geadviseerd werd in de vorm van landschappelijke boringen gevolgd door een proefsleuvenonderzoek. In 2021 werden deze onderzoeken uitgevoerd (ID 18243). Bij het proefsleuvenonderzoek werden 67 sporen aangetroffen en slechts zes vondsten. Aan de hand van enkele aangetroffen sporen werd er geconcludeerd dat er een nederzetting aanwezig kan zijn daterend uit de metaaltijden en de volle middeleeuwen. Hierdoor werd vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een opgraving. Dit onderzoek werd tot op heden niet uitgevoerd.

Ten zuiden van het projectgebied werd er in 2019 een archeologienota opgesteld door Baac (ID 10148). Het werd opgesteld naar aanleiding van de herontwikkeling van verschillende Demermeanders. Aan de hand van het bureauonderzoek werd vervolgonderzoek geadviseerd in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek. Op basis van deze resultaten werd het steentijdpotentiaal als laag gezien. De boringen lieten een dynamisch beeld zien, echter waren er geen aanwijzingen voor een duidelijk reliëfverschil in de vorm van kronkelwaarden of oude ruggen. Het overgrote deel van de bodemingrepen vormden geen bedreiging voor de eventuele aanwezige archeologische sporen en de ingrepen die wel een impact gingen hebben waren beperkt in omvang. Hierdoor werd het potentieel op nuttige kenniswinst bij verder onderzoek laag ingeschat en werd het terrein vrijgegeven.

⁸ Claessens S., Decramer W. & De Raymaeker A., 2018.

Ten noordoosten van het projectgebied werd er in 2017 een vooronderzoek uitgevoerd door Annika Devroe (ID 2608). Het bureauonderzoek kon niet aantonen of er eventueel een archeologische site aanwezig kon zijn. De geplande werken wouden het terrein herstellen in de vorige toestand en deels nieuwe werken uitvoeren. Ter hoogte van de nieuwe werken zou er een impact mogelijk zijn op de eventuele aanwezige archeologische sporen. Echter was dit beperkt in breedte en werd er dus geen bijkomend onderzoek geadviseerd, het terrein werd vrijgegeven.

Gebieden “geen archeologisch erfgoed”

Zowel in het noorden, als in het oosten en westen van het projectgebied zijn een aantal zones aangeduid als “geen archeologisch erfgoed”. De zones zijn aangeduid op basis van archeologische onderzoeken, waaronder bureauonderzoeken (archeologienota’s).

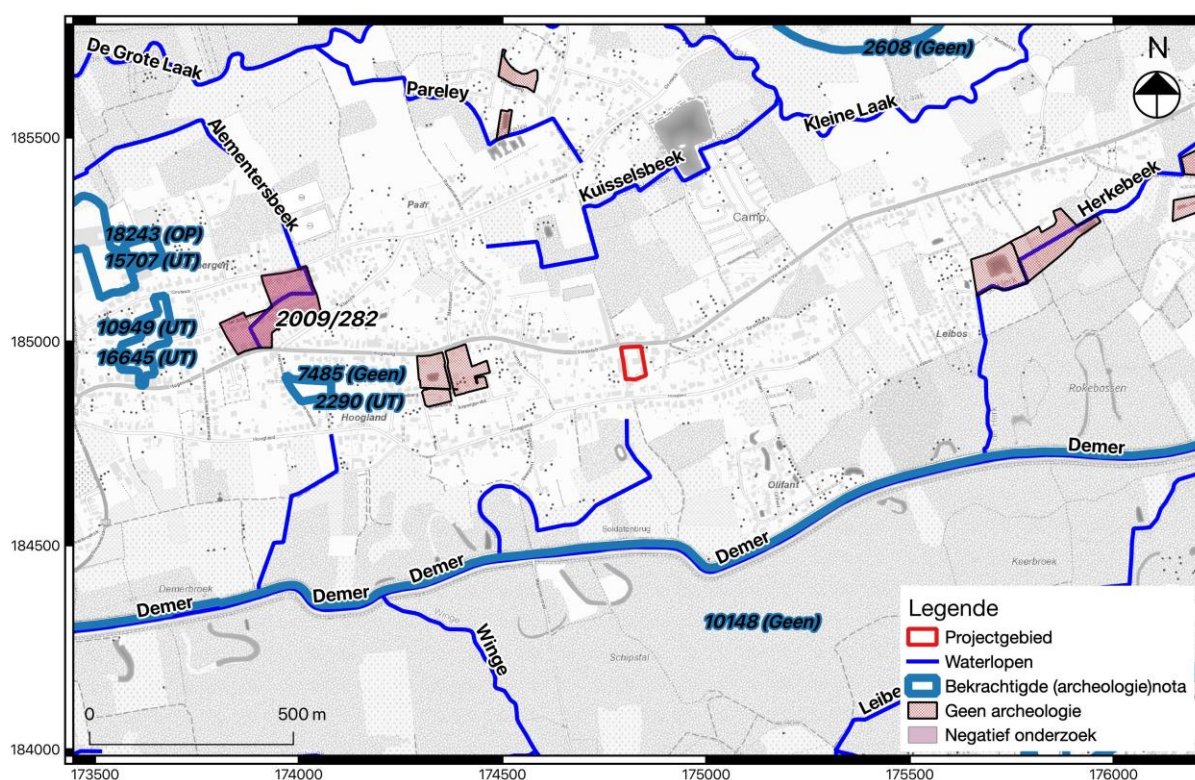

Fig. 1.25: Archeologisch onderzoek uitgevoerd in de ruime omgeving met situering van het projectgebied.

1.2.4 Archeologische verwachting (datering en interpretatie) van het onderzochte gebied

Het projectgebied maakt deel uit van een zeer landelijke regio waar tot op heden nog maar zeer weinig archeologische informatie voor gekend is. Dit valt voornamelijk te wijten aan het gebrek aan grootschalige archeologische inventarisaties bij geplande bouwactiviteiten. De weinig gekende archeologische locaties verwijzen voornamelijk naar bewoning- en verdedigingselementen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd.

De gegevens uit het bureauonderzoek wijzen erop dat het projectgebied interessante en relevante archeologische informatie kan bevatten. Het terrein is echter bebouwd, waardoor archeologische

waarden mogelijk reeds verstoord zijn. In welke mate de bestaande bebouwing een impact heeft gehad op het bodemarchief kan op dit moment niet bepaald worden.

Het projectgebied is gelegen op een zeer gunstige landschappelijk en bodemkundige situatie. Het is gelegen op een heuvelrug ten noorden van de Demer. Bodemkundig gezien wordt de aanwezigheid van een plaggende gesitueerd, met daaronder mogelijk een podzol. De eventuele aanwezigheid van een plaggende en een podzol betekenen gunstige bewaringsomstandigheden voor eventuele aanwezige prehistorische artefactensites. De gegevens uit de Centraal archeologische inventaris gaven ook een toevalsvondst aan van een gepolijste bijl daterend uit het Neolithicum. Wat betreft grondsporensites bezit het projectgebied een middelmatig tot hoog archeologisch potentieel voor sites vanaf de metaaltijden tot en met de (post)midleeeuwen. De kans op het aantreffen van een site verkleint verder vanaf de nieuwe tijd. Historische kaarten tonen aan dat het projectgebied gedurende de 18de en 19de eeuw zeker onbebouwd was en werd gebruikt als landbouwgrond. Het projectgebied behoort tot een ruimere regio die zeer intensief bewoond is geweest in het verleden.

De regio rond Rotselaar is een archeologisch interessant gebied met een potentieel voor vele perioden. Verder onderzoek zou bijdragen aan onze kennis van de historische menselijke aanwezigheid buiten de bestaande woonkernen. Prehistorische menselijke aanwezigheid wordt op verschillende plaatsen in de buurt van Rotselaar verwacht en dit op verschillende niveaus, maar vaak bevinden de oudste niveaus zich dermate diep dat ze niet bedreigd en bijgevolg niet onderzocht worden.

1.2.5 Synthese

Op basis van het bureauonderzoek kan besloten worden dat er een archeologische verwachting bestaat voor (pre)historische archeologische waarden. Door het vastgestelde potentieel aan kenniswinst wordt een vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk en nuttig geacht voor het projectgebied. De volgende onderzoeksvragen werden beantwoord:

Kan de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende gestaafd worden?

De hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site kan op dit moment niet afdoende gestaafd worden.

Zijn er archeologische relevante sites aanwezig?

Op basis van het bureauonderzoek is het niet mogelijk om de aan- of afwezigheid van archeologische sites te bevestigen.

Wat is het wetenschappelijk potentieel van de aanwezige sites?

Het wetenschappelijk potentieel van eventueel aanwezige sites is groot, aangezien de systematische prospecties met ingreep in de bodem tot op heden slechts in de ruime omgeving van het projectgebied te situeren zijn. In de nabije omgeving van het projectgebied werden tot op heden nog geen systematische onderzoeken uitgevoerd.

Moeten er bijkomende maatregelen genomen worden omwille van eventuele aanwezige sites?

Niet van toepassing.

Maak een plan van aanpak op voor een eventueel vervolgonderzoek.

Zie hoofdstuk 2.

Kunnen maatregelen voorgesteld worden voor een eventueel behoud in situ van een aanwezige archeologische site? Hoe kunnen deze maatregelen afgedwongen en gecontroleerd worden?

Momenteel zijn er nog geen verkavelingsvoorschriften opgelegd, waardoor het nog niet geweten is of de toekomstige woningen gebouwd worden op een vloerplaat, er een kruipkelder wordt aangelegd of dat er een volwaardige kelder voorzien wordt. Er wordt dus van het *worst case* scenario uit gegaan, waardoor bewaring in situ niet mogelijk is.

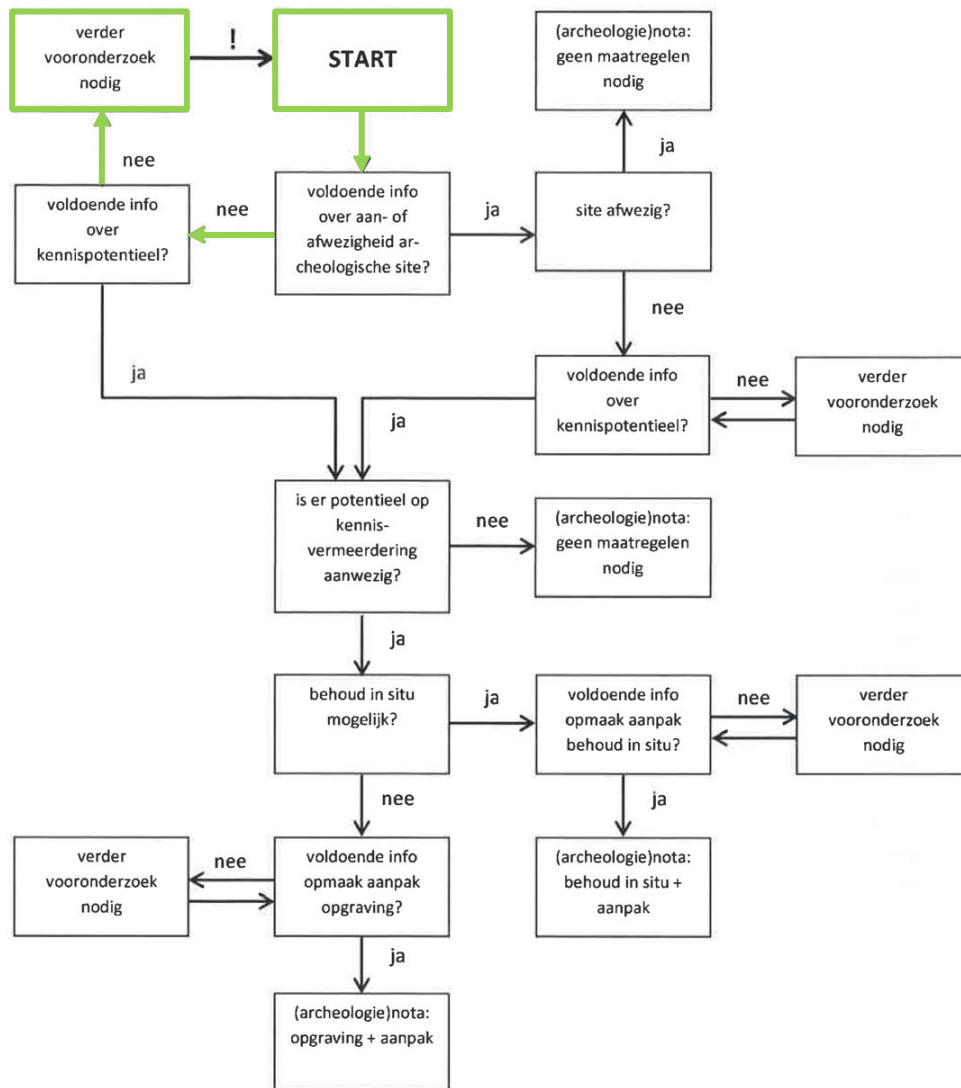

Fig. 1.26: Procesverloop voor het projectgebied (= groen) gevisualiseerd binnen de beslissingsboom bij de afweging over de noodzaak tot verder vooronderzoek (Bron afbeelding: Code Goede Praktijk 5.2, p. 31).

Bibliografie

ADRIAENSEN J., JENNES N. & VERRIJCKT J. 2021: *Nota Werchter-Tremelobaan: Verslag van Resultaten*, Beerse.

ACKE B., BRACKE M. & FONTEYN P. 2019: *Archeologienota Werchter Hogeweg*, Moerbeke-Waas.

ACKE B., BRACKE M. & FONTEYN P. 2020: *Archeologienota Werchter Hogeweg*, Moerbeke-Waas.

CLAESSENS S., DECRAMER W. & DE RAYMAEKER A. 2018: *Archeologienota: Het archeologisch bureauonderzoek aan de Hermansstraat te Werchter*, Kessel-Lo.

CLAESSENS S., DECRAMER W. & DE RAYMAEKER A. 2018: *Nota: Het vooronderzoek aan de Hermansstraat te Werchter*, Tienen.

DEVROE A. 2017: *Archeologienota: Verslag van Resultaten Werchter-Grotestraat*, Mechelen.

KEERSMAEKERS E. & VERRIJCKT J. 2020: *Archeologienota Werchter, Tremelobaan: Verslag van Resultaten*, Beerse.

SWAELENS C. & PAWELCZAK P. 2019: *Archeologienota: Rotselaar – Aarschot, Demermeanders Verslag van Resultaten*, Bassevelde.

Websites

www.agiv.be

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

<https://inventaris.onroerendergoed.be/>

<https://inventaris.onroerendergoed.be/themas/13603>

<https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

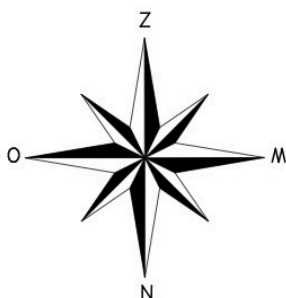
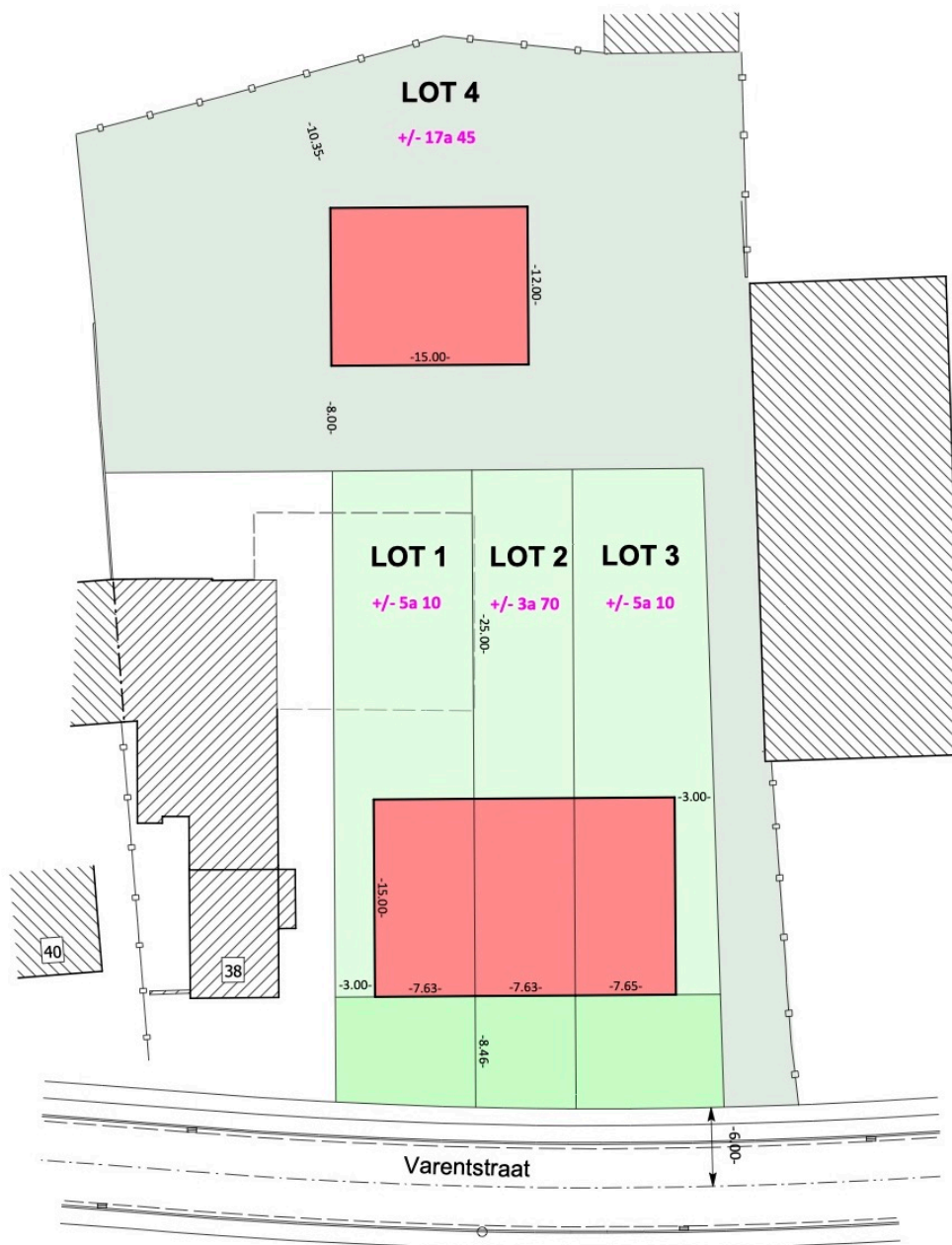
<https://thesaurus.onroerendergoed.be/>

Gemeente Rotselaar

ontwerp 01

Varentstraat

Sectie D (2e Afd.) nr. 284 c 3

schaal: 1/500	datum: 30-08-2021	dossier: 8960
landmeterskantoor PLATTEAU		
E. Blondieaustraat 29 - 1800 Vilvoorde t: 02-253.61.54 landmeterskantoor@planex.be		ing. Wouter Platteau LAN 040585